

Vzpomínky na IMH a Petra Hájka

V souvislosti s Ivanem M. Havlem se mi vynořila ještě taková trochu neurčitá směs vzpomínek na to, jak mě SOFSEM inspiroval.

Na Bílém Kříži v r. 1982 měl Ivan s Petrem Hájkem nesmírně zajímavou přednášku „Filosofické aspekty strojového myšlení“. Byly to vlastně úvahy nad knihou „Gödel, Escher, Bach“ (Douglas Hofstadter). Na konci se rozvinula bouřlivá diskuse, týkající se Gödelovy první věty o neúplnosti, která změnila tvář moderní matematiky. Diskuse se týkala otázky, zda existuje nějaký dokonalý, zcela úplný logický systém. Diskuse to byla, pravda, velice zajímavá, ale ta posluchárna na Bílém kříži byla taková úzká a dlouhá, a přístup do lavic byl pouze z uličky vlevo. A na konci přednášky tam bylo již velice dusno a horko. Kromě toho se mi začalo strašně chtít, s prominutím, na záchod. Seděla jsem úplně vpravo u okna, odkud se nedalo odejít. Když už to nebylo k vydržení, sebrala jsem odvahu, přihlásila se do oné nekonečné diskuse, a řekla: „Ano, takový úplný dokonalý systém existuje, je to sám Pán Bůh“. Tím diskuse samozřejmě skončila a já mohla konečně ven na onu spásnou místnost.

Ovšem poté mě vyhledal Petr Hájek a ptal se, proč jsem tu větu řekla? Dopustila jsem se hříchu polopравdy a odpověděla, „protože věřím, že tomu tak je“. Tyto drobné události pak po SOFSEMu vyústily ve velkou debatu, které jsem se účastnila spíše pasivně, mezi Petrem Hájkem, Ivanem Havlem a Pavlem Maternou na téma existence Boží a ontologické důkazy existence Boží. Petr byl velice zaujat Gödelovým důkazem v modální logice 2. řádu, který se našel v jeho pozůstalosti, a obhajoval jej. Pavel oponoval, že Bůh je „úřad“, role, která nemusí být nutně obsazena. Právě naopak, ta role je tak náročná a vyžaduje od toho individua, které by ji mělo zastávat, tolik, že je velmi pravděpodobné, že žádná bytost ji zastávat nemůže. Natož, aby ta obsazenost byla analyticky či logicky nutná. K tomu Ivan pronesl velice zajímavou poznámku. Jistě, pro křesťany existuje Bůh nutně, ale nemůže to být nutnost logická či analytická, to by všechny církve umřely na úbytě.

Později jsem pak objevila článek Pavla Tichého „Existence and God“, ve kterém Tichý analyzuje Proslogion III sv. Anselma. Ten článek mě fascinoval, neboť byl napsán celý v próze, bez jediné formule. Ani po několikerém pečlivém prostudování mi nebylo vše jasné, přepsala jsem si jej proto do TILky, čili do lambda termů, a vše už pak bylo jasné. Poté jsem si důkladně Anselmovo Proslogion prostudovala a na prvním světovém kongresu „Logic and Religion“ v Rio de Janeiro v Brazílii tuto analýzu přednesla. Na závěr jsem pak uplatnila onu Ivanovu skvělou poznámku s tím, že analýza toho, jaká nutnost to je, by bylo téma na jinou přednášku. Nato vstal jeden kamarád, kněz z Vatikánu, a hlasitě aplaudoval, přednáška měla úspěch. ☺

Pokud by měl někdo snad zájem, byl z toho tento článek:

Duží M. (2011): St. Anselm's Ontological Arguments. Polish Journal of Philosophy, vol. 5 (1), Springer, pp. 7-37, DOI: 10.5840/pjphil2011511

Tož tak. SOFSEM byl inspirativní škola moudrosti nejen pro informatiky. Jeho rozsah, záběr a důsledky byly daleko širší, a to právě díky takovým osobnostem jako byli Ivan M. Havel a Petr Hájek.

P.S.: Pokud se nemýlím, Ivan Havel tenkrát na SOFSEMU 1982 rovněž vyhlásil akci „sběr palindromů“. Bylo to také nějak inspirováno tou přednáškou. Sešly se některé moc hezké, nejen ty známé jako „kobyla má malý bok“. Můj příspěvek byl „á, Tom motá“. Nemáte někdo ony palindromy zapsány?

Poznámka pod čarou

Mimochodem, Ivan Havel byl velice laskavý člověk. Nikdy jsem jej nezažila rozlobeného či nerudného, a pomáhal mnoha lidem. U nejsv. Salvátora např. na něj často vzpomíná jedna moje známá, které Ivan hodně pomohl, když ji zaměstnal ve svém centru v Jilské.